

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 273/09-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. septembra 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza o sťažnosti P. S., H., zastúpeného advokátom JUDr. M. K., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 18/2009 v súvislosti s nedodržaním požiadavky neodkladnosti a urýchlenosti rozhodovania o jeho žiadosti o prepustenie z väzby z 20. apríla 2009, za účasti Okresného súdu Košice II, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. S. podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 18/2009 porušené bolo.

2. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý uhradiť P. S. trovy konania v sume 245,70 € [slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov (7 402 Sk)] na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. K., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I .

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 273/09-11 zo 7. augusta 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť P. S. (ďalej len „sťažovateľ“) v časti, v ktorej namieta porušenie svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 18/2009 v súvislosti s požiadavkou urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby z 20. apríla 2009.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 20. apríla 2009 Okresnej prokuratúre Košice II (ďalej len „okresná prokuratúra“) žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu. Okresný súd uznesením sp. zn. 0 Tp 18/2009 z 3. júna 2009 vyslovil vecnú nepríslušnosť na rozhodovanie vo veci sťažovateľa a postúpil ju Špeciálnemu súdu. Sťažovateľ podal proti uzneseniu 15. júna 2009 sťažnosť. Okresný súd napriek rozhodnutiu o postúpení veci rozhodol uznesením z 18. júna 2009 o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby tak, že ju zamietol a jeho písomný sľub neprijal. Sťažovateľ podal 24. júna 2009 proti rozhodnutiu sťažnosť. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 6 Tpo 41/2009-130 z 1. júla 2009 zrušil uznesenie okresného súdu o vyslovení nepríslušnosti a postúpení veci ako nezákonné a uznesením č. k. 6 Tpo 42/2009-133 z 1. júla 2009 zrušil uznesenie

okresného súdu o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, pretože na rozhodnutie o žiadosti sťažovateľa bol vecne príslušný Špeciálny súd.

Sťažovateľ poukázal, že jeho žiadosť bola okresnému súdu doručená 27. apríla 2009, keď bol vecne a mieste príslušný na konanie, a preto mal o jeho žiadosti urýchlene rozhodnúť v súlade s § 2 ods. 6 Trestného poriadku alebo po spojení trestných vecí neodkladne odstúpiť jeho žiadosť na rozhodnutie Špeciálnemu súdu.

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že okresný súd porušil jeho základné právo podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru a priznal mu finančné zadostučinenie 3 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia.

Na výzvu ústavného súdu okresný súd oznámil, že sa nevie vyjadriť k vecnej stránke sťažnosti, pretože spis týkajúci sa tejto veci bol 15. júla 2009 postúpený z dôvodu vecnej príslušnosti Špecializovanému trestnému súdu.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ namieta, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 18/2009 o jeho žiadosti o prepustenie z väzby došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

V citovaných ustanoveniach týkajúcich sa práva na osobnú slobodu je obsiahnuté aj právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná (obdobne napr. III. ÚS 7/00). Ústavný súd v prípadoch, v ktorých sa zaoberal požiadavkou urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby, judikoval, že aj keď sa jednotlivé lehoty z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchlenosti posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavke rýchlosti (obdobne napr. III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že požiadavke neodkladnosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby v zmysle čl. 17 ods. 2 a čl. 5 ods. 4 dohovoru nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (m. m. III. ÚS 255/03, IV. ÚS 253/05, III. ÚS 345/06).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že väzba má mať striktne obmedzené trvanie, a preto má byť zaručená možnosť jej kontroly v krátkych intervaloch. V texte čl. 5 ods. 4 dohovoru použitý anglický výraz „speedily“ a francúzsky výraz „a bref délai“ (v slovenskom preklade „urýchlene“) jasne indikuje, čo musí byť v danom prípade hlavným predmetom záujmu. Aké časové obdobia budú akceptovateľné a aké nie, bude zrejme závisieť od konkrétnych okolností (Bezichieri z roku 1989, A-164, § 21, Neumeister z roku 1968, A-8, § 24 a Sanchez – Reisse z roku 1986, A-107, § 55).

Článok 5 ods. 4 dohovoru tým, že osobám pozbaveným slobody zaručuje právo iniciovať konanie, v ktorom môžu spochybníť zákonnosť pozbavenia slobody, dáva týmto osobám právo aj na to, aby po začatí takéhoto konania bolo súdom urýchlene rozhodnuté o zákonnosti pozbavenia slobody a nariadené jeho ukončenie, ak sa ukáže ako nezákonné (Rehbock c. Slovinsko, rozhodnutie z 28. novembra 2000, Vodeničarov c. Slovenská republika, rozsudok z 21. decembra 2000, § 33-§ 36).

Požiadavka rozhodovať vo väzobných veciach prednostne a urýchlene je jednou zo základných zásad trestného konania, ktorá je ustanovená v § 2 ods. 6 Trestného poriadku.

Zo sťažnosti sťažovateľa, z ním predloženej dokumentácie, ako aj zo súvisiaceho súdneho spisu ústavný súd zistil tento priebeh konania:

Dňa 21. apríla 2009 bola okresnej prokuratúre doručená žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby, eventuálne jej nahradenie písomným sľubom.

Prípisom z 27. apríla 2009 doručeným okresnému súdu v ten istý deň prokurátor okresnej prokuratúry predložil žiadosť sťažovateľa a ďalšieho spoluobvineného na rozhodnutie okresnému súdu.

Sudkyňa pre prípravné konanie, ktorej bola vec pridelená, napísala 6. mája 2009 úradný záznam o tom, že vec jej bola predložená 4. mája 2008 a 6. mája 2009 okresná prokuratúra doručila prostredníctvom faxu uznesenie zo 4. mája 2009 vydané vyšetrovateľom Úradu boja proti organizovanej kriminalite Prezídia Policajného zboru o spojení vecí vedených pod sp. zn. ČVS: PPZ-15/BOK-V-2009 a sp. zn. ČVS: PPZ-23/BOK-V-2009 na spoločné konanie. Z tohto uznesenia vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný aj za zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona, konanie o ktorom patrí do pôsobnosti Špeciálneho súdu.

Dňa 12. mája 2009 sudkyňa pre prípravné konanie, ktorej bola vec pridelená, zistila, že uznesenie o spojení vecí nie je zatiaľ vo vzťahu k sťažovateľovi a jeho spoluobvinenému právoplatné.

Dňa 21. mája 2009 sudkyňa nariadila verejné zasadnutie na 5. jún 2009 z dôvodu rozhodnutia o žiadosti sťažovateľa a ďalšieho obvineného o prepustenie z väzby. Uvedený termín zrušila 2. júna 2009 z dôvodu práceneschopnosti.

Dňa 1. júna 2009 faxom a 8. júna 2009 poštou bol okresnému súdu doručený prípis prokurátorky Špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) príslušnej vykonávať dozor nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní v spojenej trestnej veci, v ktorom navrhla, aby okresný súd odstúpil žiadosť sťažovateľa a ďalšieho obvineného o prepustenie z väzby na rozhodnutie Špeciálnemu súdu vzhľadom na to, že v zmysle ustanovenia § 14 Trestného poriadku patrí rozhodovanie v tejto veci do pôsobnosti Špeciálneho súdu, a súčasne oznámila, že Špeciálnemu súdu odstúpila na rozhodnutie aj žiadosť ďalšieho obvineného, ktorý je stíhaný v tej istej trestnej veci.

Uznesením z 3. júna 2009 okresný súd vyslovil vecnú nepríslušnosť na rozhodovanie vo veci sťažovateľa a postúpil vec Špeciálnemu súdu. Sťažnosť sťažovateľa proti tomuto uzneseniu bola okresnému súdu doručená 16. júna 2009.

Dňa 16. júna 2009 sudkyňa pre prípravné konanie nariadila výsluch sťažovateľa aj druhého obvineného na 18. jún 2009.

Prokurátorka špeciálnej prokuratúry prípisom doručeným 17. júna 2009 oznámila, že sa na výsluchoch obvinených nezúčastní. Vyjadrila tiež názor, že okresný súd nepostupoval správne, keď rozhodol o postúpení veci uznesením, žiadosti obvinených mal Špeciálnemu odstúpiť len prípisom. Súčasne prokurátorka oznámila, že vykonávanie úkonov s obvinenými a rozhodovanie o ich žiadostiach o prepustenie z väzby predtým, ako o sťažnostiach proti uzneseniu o postúpení veci rozhodne krajský súd, považuje za postup, ktorý je v rozpore s Trestným poriadkom.

Dňa 18. júna 2009 sudkyňa pre prípravné konanie vykonala výsluchy sťažovateľa a ďalšieho obvineného a rozhodla o ich žiadostiach o prepustenie z väzby tak, že ich zamietla a neprijala ani písomný sľub sťažovateľa.

Dňa 25. júna 2009 bola doručená sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu. V ten istý deň bola vypracovaná predkladacia správa krajskému súdu, ktorému bol spis doručený 29. júna 2009.

Krajský súd na neverejnom zasadnutí 1. júla 2009 zrušil uznesenie okresného súdu o postúpení veci z 3. júna 2009 s tým, že okresný súd nepostupoval správne, keď

rozhodoval o postúpení veci a vec mal odstúpiť prípisom. Následne krajský súd uznesením z 1. júla 2009 zrušil aj uznesenie okresného súdu z 18. júna 2009 bez toho, aby meritórne rozhodol o väzbe sťažovateľa s tým, že procesný postup okresného súdu bol v danom štádiu konania vylúčený, pretože okresný súd už nebol príslušný na rozhodovanie o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby.

Okresnému súdu bol spis vrátený 6. júla 2009 a prípisom z 13. júla 2009 okresný súd odstúpil vec Špeciálnemu súdu.

Špecializovanému trestnému súdu bol spis doručený 20. júla 2009. Prípisom z 28. júla 2009 Špecializovaný trestný súd požiadal špeciálnu prokuratúru o vyjadrenie k žiadostiam o prepustenie z väzby. Prípisom z 3. augusta 2009 prokurátor špeciálnej prokuratúry oznámil, že sťažovateľ aj druhý obvinený boli príkazmi prokurátorky špeciálnej prokuratúry z 3. augusta 2009 prepustení z väzby na slobodu, a preto je rozhodovanie o ich žiadostiach bezpredmetné.

Z uvedeného priebehu konania vyplýva, že okresný súd sa začal zaoberať žiadosťou sťažovateľa o prepustenie z väzby v čase, keď už nebol príslušný o nej rozhodnúť. Napriek tomu žiadosť nielenže urýchlene neodstúpil v tejto veci príslušnému Špeciálnemu súdu, ale po viac ako mesiaci od doručenia žiadosti (3. júna 2009) nesprávnym procesným postupom rozhodol, že nie je vecne príslušný o veci konať, a neskôr (18. júna 2009) predsa o žiadosti sťažovateľa rozhodol, čím spôsobil ďalšie predĺženie konania o nevyhnutný čas potrebný na rozhodnutie o opravných prostriedkoch proti jeho nezákonným rozhodnutiam. Celkovo tak od predloženia veci okresnému súdu (27. apríla 2009) do odstúpenia veci príslušnému súdu (prípisom z 13. júla 2009 doručeným 20. júla 2009) uplynuli takmer tri mesiace, počas ktorých sa z dôvodu vážnych procesných pochybení na strane okresného súdu o žiadosti sťažovateľa príslušným súdom nekonalo. Okresný súd neposkytol pre tento postup žiadne vysvetlenie.

K porušeniu práva na urýchlené rozhodnutie vo väzobných veciach podľa názoru ústavného súdu môže dôjsť nielen nečinnosťou príslušného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, napr. pochybeniami, nadbytočnými úkonmi, resp. úkonmi nesmerujúcimi k urýchlenému rozhodnutiu, podobne ako je tomu podľa stabilizovanej judikatúry ústavného

súdu v súvislosti s preukazovaním zbytočných prietáhov v konaní orgánmi verejnej moci podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že namietaný postup okresného súdu nezodpovedá požiadavkám na prednostné a urýchlené rozhodovanie vo väzobných veciach, tak ako vyplývajú z Trestného poriadku, ako aj zo stabilizovanej judikatúry ESLP a z konštantnej judikatúry ústavného súdu.

V danom prípade krajský súd, ktorý rozhodoval o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu o postúpení veci Špeciálnemu súdu ako súdu príslušnému z 3. júna 2009, zrušil napadnuté uznesenie uznesením č. k. 6 Tp0 41/2009-130 z 1. júla 2009 konštatujúc, že uznesenie okresného súdu nie je v súlade so zákonom. Podľa názoru ústavného súdu sa konanie, v ktorom sa malo urýchlene rozhodnúť o prepustení z väzby, z dôvodov pochybení okresného súdu, ktoré boli v rozpore so zákonom, predĺžilo na tri mesiace. Ústavný súd preto vyslovil, že okresný súd svojím postupom v konaní vedenom sp. zn. 0 Tp 18/09 porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie 3 000 €, pretože samotné rozhodnutie o porušení jeho základného práva nepovažuje vzhľadom na intenzitu jeho porušenia za dostatočné.

Podľa názoru ústavného súdu je vzhľadom na všetky okolnosti prípadu, predovšetkým s prihliadnutím na to, že sťažovateľ bol príkazom prokurátorky špeciálnej prokuratúry z 3. augusta 2009 prepustený z väzby na slobodu, pre sťažovateľa dostatočnou satisfakciou vyslovenie porušenia jeho práv, a preto nevyhovelo návrhu sťažovateľa a nepriznal mu finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. M. K. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd priznal náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) vykonané v roku 2009 podľa § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) po 115,90 € za každý úkon a režijný paušál po 6,95 €, spolu v celkovej sume 245,70 €.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. septembra 2009